

מסורת הש"ס

(א) [לקמן עג:]. ט לקמן קה: א [לעיל סה:]. (ד) לעיל לא: בכורות כט: (ס) אצל כספרים שלנו ל"ג לעיל הא לא בטל הוא ר"מ.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממה עידינים והדר חכרה שפיר דמי כדי שלא תגעול דלת בפני לזין ולאו מלתא היא: (ב) רש"י ד"ה דוקפי וכו' מבעלי בתים: (ג) ד"ה אין מושיבין וכו' שהרי כשהם נשומין עליו: (ד) תוס' ד"ה אצל וכו' שנותן לו שכרו:

גליון הש"ס

גמ' לריטא דבר מצרא. עי' לקמן דף ע"ג ע"ב תוס' ד"ה נטר: בתנ"ג אין מושיבין חנוני. עיין לקמן דף ע"ג תוס' ד"ה הא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ונתן. משמע דמתני' ט'. י"ב וכו' הרי"ף ועמ"ל וי' בתלמודות: [ב] שם כפועל בטל היינו ט'. י"ב ר"ל שמשלם לו על המלחמה ראשונה ולא על העסק כלל וכו' סמ"ג והר"ף ועומס' דבכורות כ"ט ב' ד"ה כפועל כו' אלא הי"ל שותפין ט' אצל הטור מפרש להיפך שנותן לו על העסק ולא על המלחמה ראשונה וענתום: שם ור"ח פ' שם כמות כו' וכן פ' הרשב"א וכו' בתלמודות שק הוא פ' הרי"ף אצל סמ"ג כתב שרי"ף מפרש כפ' רש"י ומפרש דברי ר"ש כמ"ש תוס' אליבא דרימ' ועמ"ש דבית ב"מ ט' ט' רס"ה ס"ק ג' ו': [ג] שם לכן נראה ט'. י"ב אצל בכורות ט' הו"א דאלו מליאות כמו כאן אצל כאן חזרו בהן ופי' כפירש"י וע' סמ"ג שם וכו' הטור ב"מ ט' רס"ה והרב אצל הרמב"ם ושי"ע כתבו שם כפי תוס' דבכורות ולענין בכורות כ' הרא"ש וטור ט' שי"ב כפי תוס' כאן וס' לענין רבית:

פריק להו בארבעה זוזי. דהיינו סלע:

חזינן דהיכא דיורד לספק ונותן מעות סלע לשנה ספק יהיו זה פירות ספק לא יהיו זה פירות הוו זביני מעיקרא ומיפרק בהכי: **הסם לאו הלוואה**. בפדיון תליא מילתא ורחמנא אוקמיה אחאי פדיון ואמר בהכי נפרוק: **דלא מלי מסלק ליה**. כל שנתו ואפילו באתרא דמסלקי: **דשכונה גביה**. אין שכן קרוב ממנו ואם בלא הלוה למוכרה אין בצעל מנריה שכן טוב לקנותה כזה: **ערשא דרב פפא**. דלומר לעיל (דף סה). שכרלי לא פסיד כו' לית הלכתא כוותיה כדלמערן מאי חזית דלזולת בתר דידך זיל בתר דידהו: **מחזונאי**. בני מחזא: **דוקפי רווחא אקרנא**. שקונים פרגמטיא (ס) צעלי בתים ונותנין לתגרים למחלית שכר

ושמין כך וכך שכר יהיה בהן וזוקפין מחלית שכר עם הקרן וכותבין בשטר פלוני חייב לפלוני כך וכך לזמן פלוני: **ובי אסו לקמייהו**. ואמרי ליה לא הוה רווחא מהימן להו: **סינא היכא דאיתיה לדידיה**. אם יהא אביך קיים לזמן הפרעון שהוא חסיד ומאמינם ומה אם ימות היורשין יגבו הכל: **חכירי**. המקבל שדה מחבירו בעשרה כורין לשנה בין תעשה הרצה בין תעשה מעט: **חכירי נרשאי**. שהיו צעלי בתים מלוים מעות לעניים על שדמיתיהן ומחזרים ומחזרים אותם להם בךך וכך כורין לשנה: **אוקמיה קניייהו**. מלוה להך שדה דלחכיריה נהליה לצעלים בתורת חכיריה נמצא נוטל רבית קלוזה שהרי אין טורח זה ואף אם תלקה לא יפסיד מחכירותו כלום: **שהינא כמה עידינין**. ציד המלוה ועשה הוא ואכל בנכיתא והדר חכרה מיניה: **שפיר דמי**. כדי שלא תגעול דלת דיוין דשהייה גביה ואכל תלת שנין מה י עצה צד איהו ומה לי חכריה: **ולאו מילתא היא**. דאפילו שהייה נמי אסור דרבית גמורה היא שאין כאן ספק כעושה ואוכל שפעמים שמוציא ואינו נוטל: **בתנ"ג אין מושיבין חנוני למחית שכר**. לא יאמר צעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאים בסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשתכר סאה הילך פירות ושז ומכור תמיד והריוח נחלוק. וטעמא דמילתא משום דלמערין לקמן (דף קד:) הך עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון סתם המקבל פרגמטיא למחית שכר מקבל עליו אחריות חזי הקרן צאונסין וחולא הלכך ההיא פלגא כיון דמיחייב צאונסין מלוה הוא אאלו שהרי שומא היא אאלו במעות כשער השוק ודינו ליטול חזי שכר נמצא מתעסק בחזיו של צעל הבית שהוא פקדון אאלו בשכר המתנת מעות המלוה לפיכך אסור: **אלא אם כן נותן לו שכר עמלו**. בחזי: **אין מושיבין פרנגולין למחזה**. לשם ציצים בדמים לצעל התרנגולת להושיעה עליהם לגדל אפרוחים למחית שכר מה שהיה האפרוחים שוין יותר על דמי הציצים דהואיל זה מקבל עליו אחריות חזי דמי הציצים אם יתקלקלו או אם ימותו הוה ליה פלגא מלוה שהרי (א) נישומין עליו בדמים מעכשיו דמיהן עליו במלוה ונמצא זה מגדל את חזיו השני בשכר המתנת מעותיו: **ומוזנו**. מזון שהוא מוציא באפרוחים: **ואין שמין עגלים וסייחים למחזה**. עכשיו הן שוין כך וכך קבלם עליך לגדלם שנתיים למחית שכר ולמחית הפסד אם ימותו: **אצל מקבילים עגלים וסייחים**. קטנים בלא שומא שאם ימותו לא ישלם כלום ואם יחיו יחלקו ביניהם: **לנשיהיו משולשים**. לכשיעמדו על שלש גדילתן שלש שור ושלש סוס או יחלקו: **וחמור**. מגדלה עד שתיאה טוענת משאוי. כך היה מנהגם לגדלם קודם חלוקה: **גב' ה"ג סנא כפועל בטל**. ובמתניתין לא גרסינן בטל: **כפועל בטל**. משמע כמה אדם רואה ליטול ולישב בטל: **מאי כפועל בטל**. הלא אין יושב ובטל שהרי

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא סח.

סח.

ונורתן לו שברו **כפועל בטל**. אי גרס תנא כפועל בטל א"כ לא גרסי' במתני' בטל פירש בקונטרס כפועל בטל מאותה מלחכה דנטל מינה היינו שאם היה עושה תחלה מלחכה כצידה ומרויח הרבה וחלת היא קלה אומדים כמה יניח משכרו לעשות מלחכה זו שזהו יותר ממנה שנותנין לעשות כי אין אדם מניח מרויח גדול אלא מעט אע"פ שזה לו בטורח יותר ולפירושו אחיא מתניתין כר' שמעון דלמר נותן לו שכרו משלם ולא כר' מאיר וקשה לפירושו דקלמר בגמ' אצל סיפא דנפיש טרחא אימא לא סגי ליה כפועל בטל והשתא והלא לפי מה שהיא כצידה נוטל יותר אמאי ס"ד דלא תסגי כפועל בטל ועוד דקתני בתוספתא (פ"ד) המושיב את חבירו בחנות למחית שכר נותן לו שכרו כפועל בטל דברי ר"מ [א] משמע דמתני' אחיא כר' מאיר ולכן נראה לפרש כפועל בטל [ב] היינו כיושב ובטל לגמרי והשתא א"ש לריכותא דגמרא ומתניתין אחיא כר' מאיר והא דקלמר בגמ' רבי מאיר בין מרובה בין מועט היינו כלומר בין היה עוסק במלחכה מרובה בין היה עוסק במלחכה מועטת לעולם נותן לו כפועל בטל ר"ש אומר נותן לו שכרו משלם שאומדים כמה היה רואה ליטול וליצטל ממלחכה כצידה שהיה עוסק ויעסוק במלחכה קלה כזו דהיינו טפי מר' מאיר והא דקתני בתוספתא בסיפא בתר מילתיה דרבי מאיר ור' שמעון אומר נותן לו שכרו משלם אצל אינו דומה עושה מלחכה ליושב בטל יושב בחמה ליושב בלא לאו בטל לגמרי אלא מאותה מלחכה החמורה ומיהו לעיל בסוף אלו מציאות (דף לא: ושם) גבי השבית אצידה דקתני נוטל שכרו כפועל בטל נראה כפי' הקונטרס מדפריך התם הא לאו בטל הוא(י) משמע דפריך משום דמשמע ליה ברייתא דקתני כפועל בטל שנותנים לו כמו שיראה פועל לישב וליצטל לגמרי [ג] לכן נראה לפרש התם הך דמשני אציי כפועל

בטל מאותה מלחכה דבטיל מינה כדפי' בקונטרס וא"ת אם כן הוא נוטל שכרו על השבית אצידה ובהכונס (ב"ק דף טו:) אמרינן דטעם דשומר אצידה הוי כשומר חנם משום דמאי הנאה קא מטי ליה וע"כ לא קאמרי רבנן טעינה בשכר אלא משום דא"כ לכתוב רחמנא טעינה ולא צעי פריקה וי"ל דאין לחוש אם נוטל שכר כיון שעוסק במלחכה אחרת ומפסיד דהא אם היה שם בית דין היה מתנה ליטול כל מה שמפסיד ועכשיו דליכא ב"ד למה לא יטול כל טרחו ובפרק עד כמה (בכורות דף כט: ושם ד"ה כפועל) נמי דקתני נוטל שכר לדון כפועל בטל התם נמי י"ל כפ"ה כיון שמתבטל ממלכתו יכול ליטול שכר: **אלא אם כן נותן לו שבר עמלו** ומוזנו. הכא לא שיך למיתני כפועל בטל דאין מתבטל להאכילה ולהשקותה אלא רגע אחד ציוס אצל חנוני כל עסקו בךך דתניא בתוספתא (פ"ד) המושיב חנוני בחנות אם היה אומן לא יעסוק באומנתו:

אבל מקבילים עגלין וסייחין. תימה מאי קמ"ל פשיטא כיון דאין מקבל עליו אחריות ואי משום דצעי למיתני ומגדלין אותן עד שיהיו משולשין זה היה יכול להשמיענו ברישא לאחר (י) שנתן שכרו ויש לומר דקמשמע לן דבסתמא אין מקבל עליו שום אחריות ולא הוי עסקא כיון דבתחלה כשקבל עגלים לא שמו אותם אלא לאחר שגדלו ובאין לחלוק השבח אז שמין אותם כמה השציחו ולהכי תנא ברישא שמין ובסיפא מקבלין וכששמין בשעת קבלה בסתם מקבל עליו חזי האחריות כמו בשאר עסקא: איכא

טורח להוליך ולהציא פירות לחנות ולמכור ולקבל מעות ולמדוד הפירות:

אמר

עין משפט ונר מצוה

א [נמי' פ"ז מהל' מלוה הלכה ב טוש"ע חו"מ סי' קז סעי' ג:]
עו ב ב מיי' שם סמג לאהין קלג טור י"ד סי' קעב:

עו ג מיי' פ"יז מהלכות שמיים הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קשה סעיף נח טור י"ד סי' קעב:

עו ד ד ה מיי' פ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה י סמג לאהין קלו טוש"ע י"ד סי' קעו סעיף כד:

עו ו ו מיי' שם הלכה טו ועיין במ"מ סמג שם טור ש"ע י"ד סי' קסד סעיף א וסי' קעב סעיף ב: **פ** דה מיי' שם הלכה ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' קעו סעיף ב:

פא ז מיי' שם ופ"ח מהל' שותפין הלכה א סמג שם וסי' פב טוש"ע שם:

תורה אור השלם

1. יש רְעָה ראייתי תחת השמש בשְׁגָה שִׁיבָא מלפני השליטי: קהלת י ה

מוסף רש"י

עד שיהיו משולשין. שניעו לשלש שנותיהם וגמרה גדילתם, והכי שביחי ומעלי למכל (סנהדרין סה: ע"ש).